

زیر ساختها، چالشها و مشکلات آموزشها و آزمونهای مجازی در دانشگاه فرهنگیان از دیدگاه اساتید و دانشجویان

دانشگاه فرهنگیان استان اصفهان

پردیس فاطمه زهرا(س)

مدرس : دکتر اشرف میرحیدری

■ باید زیست همراه با کرونا را تمرین کرد، یکی از ابعاد مهم در این زیست جایگاه آموزش و پرورش است که لازم است تمهیدات ویژه‌ای در این خصوص اندیشیده شود. طراحی زیر ساخت‌ها و فضای مناسب دائمی و مناسب به منظور افزایش تاب‌آوری در بحران‌هایی مثل کرونا از طریق فضای مجازی می‌تواند زمینه حذف تعطیلی آموزش در چنین شرایطی را فراهم کند.

■ به طور قطع آموزش در فضای مجازی الزامات و محتوای ویژه خود را نیاز دارد و می‌توان با تولید چنین محتواهایی برای فضای مجازی و آموزش الکترونیک، زمینه تقویت دروس در کنار آموزش حضوری را نیز فراهم کرد. گرچه بیماری کرونا و هراس از ابتلای به آن دغدغه‌ای فراموش نشدنی در این روزها برای همه آحاد جامعه است اما حضور آموزش‌های مجازی در سطح خانه‌های ایرانی و پیگیری امر تعلیم و تربیت تجربه‌ای شیرین برای دانشجویان و اساتید است و امید و همدلی و کسب تجارب تازه را بین همگان را بیشتر کرده است.

اهمیت و ارزش آموزشهای مجازی

■ این آموزش ها به عنوان اولین تجربه خالی از مشکلاتی نیست و نیازمند برنامه ریزی های منسجم تری برای رسیدن به کیفیت برنامه های آموزشی می باشد و در این میان عدم هماهنگی هایی نیز مشهود است اما آنچه که ارزش این آموزش ها را آشکار می کند استمرار و تداوم آموزش در شرایط کنونی جامعه است.

■ در این راستا حضور دانشجویان در کلاس های مجازی و توجه به کیفیت مطالب ارایه شده به آنان حایز اهمیت است که خوشبختانه در این زمینه اساتید دست به کار شده اند تا از اتلاف وقت جلوگیری به عمل آورده و به موقع دانش آموختگان را راهی کلاسهای درس و مدرسه نمایند.

زیرساخت های مورد نیاز جهت آموزش مجازی

- راه اندازی نظام آموزش مجازی نیازمند فراهم نمودن زیرساخت هایی است که بخشی از آن ها با تکنولوژی و برخی دیگر با عوامل انسانی، اقتصادی و غیره پیوند برقرار می کند
- به طور خلاصه عمده ترین زیرساخت های راه اندازی آموزش مجازی:
- **زیرساخت فناوری (Technology):** مشتمل بر سیستم های زیربنایی مخابرات (فیبرنوری، گیرنده های ماهواره ای، و غیره) شبکه های اینترنت، سرویس دهندگان خدمات اینترنتی

■ **زیرساخت انسانی (Humanity) :** راه اندازی نظام آموزش مجازی مستلزم کارکنان فنی و پشتیبانی، طراحان فنی و آموزشی، اعضای هیات علمی، دانشجویان، برنامه ریزان و مدیران بعنوان کاربران و بازیگران اصلی نظام آموزش مجازی است.

■ **زیرساخت پداگوژیکی (Pedagogy):** تغییر پارادایم یاددهی و یادگیری، تغییر آموزش کنترل شده کلاسی به سیستم یادگیری فردی فارغ از محدودیت های زمانی و مکانی، سبک های آموزش جدید (همزمان و غیر همزمان).

حلقه مفقوده!

- زیرساخت های فرهنگی، اجتماعی و ارزشی (Cultural and Social and Value) :
- اشاعه ی فرهنگ تئوکراسی (اینترنت گرایي Theocracy) (تربیت شهروند جهانی با حفظ ارزش های بومی و ملی، توجه به شکاف دیجیتالی و غیره)

■ **زیر ساخت اقتصادی (Economic):** تجارت الکترونیکی، درآمد زایی، اقتصاد بدون واسطه، بازده سرمایه گذاری، گسترش انتخاب از نظر موضوع درسی، استاد، رسانه، قیمت، سرعت، سبک یادگیری و غیره برای دانشجو.

■ **زیرساخت مدیریت و رهبری (Management and Leadership):** مدیریت دانش (تاکید بر یادگیری سازمانی به جای یادگیری فردی، گسترش راه‌هایی برای سهم‌پذیری و انباشته شدن دانش در یک سازمان و دستیابی به تخصص و مهارت کارکنان و تبدیل آن به شکلی که به آسانی در دسترس افراد دیگر نیز باشد)، اتخاذ راهبرد دوجانبه رقابت و همکاری، راهبردهای جدید مدیریت و رهبری از جمله مدیریت مشارکتی، مدیریت پیش‌کنشی، پویا و آینده‌پژوه، رویکردهای بین‌المللی و جهانی نگرستن به مسایل سازمانی، تدوین سیاست‌ها و خط‌مشی‌ها و قوانین اجرایی آموزش مجازی و غیره.

■ **زیر ساخت اداری و نظام پشتیبانی (Support system) :**

■ **نظام اداری الکترونیکی و بدون کاغذ، نظام پشتیبانی سازمانی، آموزشی و فنی برای دانشجو، استاد و کارکنان، دسترسی به منابع و خدمات دیجیتالی و غیره .**

• چالش‌های بکارگیری آموزش الکترونیکی در محیط‌های علمی

چالش‌های زیرساختی -فنی :

- محدودیتهای فنی از جمله موانع عمده برای موفقیت یادگیری مجازی است که به سخت افزار و نرم افزار رایانه ای مربوط است. این موانع در حقیقت ناشی از ناکافی بودن زیرساختهای فنی، فناوری و مبنایی لازم برای پیاده سازی آموزشهای مجازی هستند. برخی از مهمترین موانع زیرساختی به کارگیری آموزش مجازی شامل امکانات و فضای مناسب برای استفاده بهینه از آموزشهای مجازی، وسیع نبودن پهنای باند (پایین بودن سرعت اینترنت)، پایین بودن میزان سواد اطلاعاتی، کمبود دسترسی به منابع دیجیتال و نرم- افزارهای موردنیاز آموزش مجازی، ضعف سیستمهای مدیریت یادگیری مجازی و.. است.

چالش‌های فرهنگی اجتماعی :

- منظور از چالش‌های فرهنگی اجتماعی، موانعی هستند که به ابعاد فرهنگی و اجتماعی یک جامعه از قبیل آداب و رسوم، شناختها، باورها، هنر و- عادات جامعه در ارتباط با آموزشهای مجازی مربوط می شوند. برخی از مهمترین موانع فرهنگی اجتماعی به کارگیری آموزش مجازی شامل فقدان تعامل اجتماعی (احساس انزوا و تنهایی) ، مقاومت در مقابل نظام نوین آموزش، ترس از تکنولوژی، فقدان تعریف روشن از ماهیت و چیستی آموزش الکترونیکی ، است.

چالش‌های آموزشی :

- منظور از چالش‌های آموزشی، موانع مربوط به ابعاد یک نظام آموزشی از قبیل محتوا، تدریس، ارزشیابی و مدیریت یادگیری الکترونیکی و همچنین- ذینفعان نظام آموزشی بویژه یادگیرندگان و مدرسان است. برخی از مهمترین موانع آموزشی به کارگیری آموزش مجازی شامل عدم تسلط به زبان انگلیسی، کیفیت پایین محتوای ارائه شده در آموزش مجازی ، ضعف دسترسی به فراگیران و مدرسان ، اجرای ضعیف دوره های آموزشی، توجه کم به فرایند ارزشیابی دوره های آموزش مجازی و پایین بودن میزان سواد اطلاعاتی ، است.

چالش‌های اخلاقی :

- منظور از چالش‌های اخلاقی موانعی هستند که به عدم رعایت اصول اخلاقی برای احترام به حقوق سایر کاربران آموزش مجازی مربوط می‌شوند عدم آگاهی و رعایت نکردن مسائل اخلاقی مثل سرقت ادبی، تقلب، حق تکثیر و... سوگیری در طراحی، ارائه و استفاده از محتواهای آموزشی در فضای مجازی.
- مصادیق زیادی از بی‌اخلاقی‌های مدرسان مجازی در کشور ما دیده می‌شود. سرقت ادبی و نقض حقوق مالکیت فکری مثالهای بارزی از بی‌اخلاقیها در فضای آموزش مجازی بویژه در کشور ایران می‌باشد. تحقیقات انجام شده توسط روح‌اللهی و همکاران (۱۳۹۲) مثالی از تحقیقاتی هستند که به وجود و مسائل اخلاقی پیش روی آموزش مجازی اشاره می‌کند. برخی از مصادیق غیراخلاقی رایج در حوزه‌ی آموزش الکترونیکی و مجازی عبارتند از: ۱- سرقت ادبی و نقض حقوق مالکیت فکری ۲- ترویج و تبلیغ ضد ارزش ها ۳- استراق سمع ۴- افزایش فریبکاری ۵- عدم پایبندی به امانتداری ۶- تخریب رقبا از طریق تهمت و شایعه سازی ۷- گسترش دروغ و تقلب آنچه در این پژوهش به عنوان معیارهای غیر اخلاقی مورد نظرند عبارتند از: فریبکاری، عدم پایبندی به امانتداری و انواع تقلب.

چالشهای مالی - حقوقی :

- منظور از چالشهای مالی - حقوقی مشکلات مربوط به هزینه (هزینه خرید وسایل آموزش مجازی یا توسعه آن ها در منزل) - فقدان وجود دستورالعمل و قوانین - پایین بودن دستمزد مدرسان و سرمایه گذاری ضعیف و نامناسب در زمینه توسعه آموزش مجازی است.

چالش‌های سازمانی — مدیریتی:

- منظور از چالش‌های سازمانی — مدیریتی شروع کورکورانه یک آموزش بدون توجه به انعطاف پذیری، خلاقیت، اثربخشی، مقرون به صرفه بودن و سایر عوامل، ریسک بسیار بالایی دارد. برخی از عمده ترین چالش‌های مرتبط با این بخش عدم ارزیابی آمادگی سازمان برای پذیرش آموزش مجازی، فقدان نیازسنجی، عدم حمایت مدیران، مقاومت و بی انگیزگی کارکنان سازمان، نگرش منفی مدیران و مجریان، نگاه سطحی سازمان نسبت به آموزش مجازی، ناکافی بودن دانش و مهارت مدیران و مسئولان در فناوری اطلاعات، ضعف فرهنگسازی، نگرانی درباره ی حجم کاری و ... را می توان نام برد. بررسی شواهد، مستندات و یافته های پژوهشی، وجود موانع و مشکلاتی در برگزاری دوره های آموزش مجازی را به تأیید رسانید.

لتقادها، نگرلی ها و دغدغه های مدرسان ویادگیرندگان

- در یک دسته بندی عمده این نگرانی ها عبارتند از:
- ماهیت در حال تغییر فناوری، پیچیدگی های نظام های شبکه، نبود ثبات در محیط های یادگیری الکترونیکی، فقدان ارتباط فیزیکی بین افراد از این طریق، کاهش تعاملات غیر رسمی، وجود مشکلات امنیتی و مسایلی از این دست، این مسایل و محدودیت ها در سنجش و ارزیابی عملکرد تحصیلی فراگیرنده گان نیز چالش هایی را بوجود می آورند که ممکن است به ناکامی و شکست در آموزش و یادگیری، کم شدن نمرات و بیسوادی بینجامد .

آسیبها و مشکلات آزمونهای مجازی

- - مشکلات فنی:

- الف) ضعف زیرساخت های مخابراتی برای هر دو گروه یادگیرنده و مدرس:
بدون توجه به زیرساخت های لازم برای ارزیابی مجازی نمی توان به اثربخشی آن امیدوار بود. تحقیقات نشان داده که زیرساخت های مخابراتی در ایران مطلوب نیست و سرعت اینترنت پایین است. علاوه بر مشکل پایین بودن سرعت اینترنت، قطع تماس یا اشغال بودن خط برای مشترکانی که به روش های عمومی از اینترنت استفاده می کنند نیز امری معمول و به دلیل پهنای کم باند و به کار رفتن سیم های مسی فرسوده در شبکه های مخابراتی، سرعت و حجم انتقال داده ها نیز بسیار پایین است .

آسیبها و مشکلات آزمونهای مجازی

- (ب) نبود ارتباط چهره به چهره بین مدرس و فراگیرنده: محیط آموزش مجازی نیازمند تبادل نقش ها میان دانشجو و آموزش دهنده می باشد. نگرش و نحوه عملکرد اساتید می تواند بر الگوهای رفتاری دانشجویان تاثیر بگذارد بطوری که اگر استادی نگرش منفی به استفاده از ابزارهای فناوری اطلاعات و یا سیستم آموزشی مجازی داشته باشد این احساس به دانشجو منتقل می گردد. دانشجویان ممکن است در فعالیت های آموزشی خود با مشکلات و مسایل مواجه شوند و نیازمند کمک اساتیدشان باشند. پاسخگویی به موقع و مناسب اساتید به این مشکلات که بازخورد اساتید نامیده می شود می تواند باعث افزایش رضایت دانشجویان و بهبود عملکرد آنها گردد .

آسیبها و مشکلات آزمونهای مجازی

- (ج) کاهش امنیت: یادگیری و ارزشیابی الکترونیکی همواره در معرض انواع تهدیدات امنیتی قرار دارد. این تهدیدها عوامل بالقوه رویدادهای امنیتی نامطلوبی هستند که خسارت بارند. تهدیدهای امنیتی را می توان سرفصل هایی تبیین کرد که هک، ویروس، بسته شدن امکان سرویس دهی، جعل هویت، دسترسی غیرمجاز، بازیابی نشدن اطلاعات و نقض صحت سیستم از عمده آنهاست .

آسیبها و مشکلات آزمونهای مجازی

- - مشکلات مهارتی:

- (الف) ناآشنایی مدرسان با ساختار و فناوری مورد استفاده در محیط مجازی:
ناکافی بودن تجربه و مهارت و همچنین سرعت پایین تطابق مدرسان با آموزش برخط یکی از مهمترین مسایل فراروی محیط مجازی است و در نتیجه آنان در برخورد با مسایل و مشکلات بصورت تجربی یا آزمون و خطا عمل می کند یا از همکاران خود مشورت می گیرد.

آسیبها و مشکلات آزمونهای مجازی

- (ب) دشواری ارزیابی کیفیت مباحث فراگیران: مشکل ترین وظایفی که مدرس الکترونیکی با آن روبه روست تعیین چگونگی ارزیابی کیفیت مباحث یادگیرندگان است. در کلاس های سنتی مدرسان می توانند فراگیران را ببینند و سخنانشان را بشنوند بنابراین آن ها می توانند روابط متقابل را براساس پاسخ های فیزیکی ارزیابی کنند. مدرسان باید بتوانند عمق و کیفیت تفکراتی را که فراگیرندگان در مورد آنها بحث می کنند اندازه بگیرند، اما بدون وجود پاسخ های فیزیکی، مدرس وقت بیشتری را برای ارزشیابی نیاز دارد و مجبور است بر کیفیت پاسخ های فراگیرندگان بیش از کمیت آن تاکید کند.

آسیبها و مشکلات آزمونهای مجازی

- (ج) متناسب نبودن شیوه های ارزیابی با دوره های مجازی: در آموزش مبتنی بر شبکه نیز باید از روش های سنجشی استفاده کرد که با طبیعت این نوع آموزش و محیط آن هماهنگ باشد. اما متأسفانه به دلایل گوناگون از همان شیوه های ارزیابی سنتی استفاده می شود.
- (د) پایین بودن سواد رایانه ای و اطلاعات فراگیرندگان: اکثر فراگیرندگان هنگام ورود به محیط مجازی تجربه و مهارت کمی در استفاده از فناوری های اطلاعاتی دارند.
- (ه) مقاومت مدرسان برای ورود به عصر فناوری و تغییر روش های ارزیابی سنتی: احتمالاً دو عامل بر این مقاومت اثر می گذارند. نداشتن مهارت های آموزشی و فنی لازم برای ارزیابی عملکرد از طریق محیط یادگیری مجازی، نداشتن انگیزه و اعتقاد به کارایی شیوه های ارزیابی سنتی.

آسیبها و مشکلات آزمونهای مجازی

- (و) **حجم کاری مدرسان:** خطری که نظام های یادگیری مبتنی بر ارزشیابی مجازی را تهدید می کند، افزایش حجم کاری است که از مدرسان پرمشغله این نوع یادگیری انتظار می رود. لازم است راهبردهایی طراحی شوند که بتوانند امکان ارزشیابی های تکوینی و نهایی را با حداقل اثر مستقیم بر حجم کار مدرس فراهم کنند.
- (ی) **مشکلات اخلاقی:** یکی از مهمترین مسایل رویاروی مدرس کلاس مجازی، نگرانی از شیوه های اخلاقی ارزیابی (برای مثال تقلب) است بنابراین چه یک کلاس سنتی باشد و چه مجازی، تقلب علمی موضوع مطرح و همیشگی است. در محیط مجازی، فناوری های موجود امکان تشخیص تقلب در آزمون ها و تمرینات مبتنی بر رایانه و پیشگیری موثر از آن را دشوار می سازد .

از توجه و دقت شما
سپاسگزاریم